

та вибухові речовини та пристрої, а і сліди їх застосування, дактилоскопічні, біологічні та інші сліди-нашарування, що зустрічаються на відповідному місці події. Також в ході тренінгу було обговорено проблемні питання, які виникають у практичній діяльності за цим напрямом, що дозволило вдосконалити організаційні та методичні підходи до майбутніх тренінгів. За умови вдосконалення нормативної бази та підходів щодо організації службової підготовки працівників поліції проведення подібних тренінгів може бути ефективним способом поточного навчання інспекторів-криміналістів органів поліції.

Підсумовуючи викладене відзначимо, що система фахової підготовки працівників підрозділів криміналістичного забезпечення Національної поліції потребує суттєвого вдосконалення з метою забезпечення їх якісного та своєчасного навчання застосуванню сучасних криміналістичних засобів, прийомів і методів під час проведення огляду місця події та інших слідчих (розшукових) дій.

Одним із варіантів вирішення цієї проблеми видається розширення сфери службової підготовки працівників поліції, зокрема, у галузі функціональної підготовки шляхом надання можливості проводити заняття не тільки в органах і установах поліції, а і в спеціалізованих закладах системи МВС України, наприклад, відомчих закладах вищої освіти та установах Експертної служби МВС України.

Однією з перспективних форм навчання даної категорії працівників є проведення тренінгів з найбільш актуальних аспектів службової діяльності інспекторів-криміналістів на базі ДНДЕКЦ, НДЕКЦ МВС. За допомогою тренінгу є можливість у короткі строки та з невеликими матеріальними витратами ознайомити зазначених фахівців із правилами та прийомами роботи з певними об'єктами на місці події, відпрацювати відповідні практичні навички під керівництвом досвідчених судових експертів.

Чаплинська Юлія Анатоліївна,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-
правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Оптимальна організація системи органів прокуратури є найважливішою умовою її ефективного функціонування. Як і будь-який інший орган державної влади, прокуратура являє собою певну організацію, тобто стійку систему спільно працюючих індивідів на основі ієрархії

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

рангів та займаних посад. Органи прокуратури на сьогодні представлені розгалуженою мережею не тільки самих прокуратур різних рівнів та предметної компетенції, а й наукових і освітніх установ, інших організацій, які є юридичними особами, організаційно між собою взаємопов'язаних і взаємообумовлених єдністю вирішуваних завдань щодо забезпечення режиму законності і правопорядку в державі. Організаційна система органів прокуратури та її єдність неодноразово ставала «наріжним каменем» процесу проведення низки реорганізаційних дій у її межах. Досвід розвитку цієї державної інституції показує, що даний процес не втрачає своєї динаміки й сьогодні. На сьогодні потрібен науково обґрунтований організаційний системно-функціональний підхід до процесу трансформаційних процесів в органах прокуратури, який надасть змогу вдосконалити діяльність її структурних підрозділів шляхом оптимізації їх завдань та функцій, структури й чисельності, фінансового, матеріально-технічного, організаційно-правового та кадрового забезпечення.

На сьогодні, враховуючи всі трансформаційні процеси, систему прокуратури України становлять: 1) Генеральна прокуратура України – організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури для забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури; 2) регіональні прокуратури, до яких належать прокуратури областей, АРК, міст Києва й Севастополя. Зокрема в структурі регіональної прокуратури утворюються підрозділи – управління та відділи; 3) місцеві прокуратури, перелік і територіальна юрисдикція яких визначається в Додатку до Закону України «Про прокуратуру».

З викладеного можемо говорити про ієрархію й спеціалізацію в системі органів прокуратури. За ієрархією можемо побачити чітку субординацію та підпорядкування в діяльності, а спеціалізовані прокуратури – діють за предметно-галузевим принципом і в окремих сферах життєдіяльності. Використання вертикальних і горизонтальних зв'язків структурних елементів прокуратури визначають лінійно-функціональний тип побудови її організаційної структури. Передбачений законодавством централізм і самостійність прокурорської системи, забезпечення нею єдності й законності на всій території країни об'єктивно диктують особливий характер організації та структурування прокуратури. В основі побудови системи органів прокуратури лежать жорстка ієрархія та визначеність об'єму прокурорських повноважень, імперативний порядок взаємовідносин усіх ланок прокуратури, процесуальна і службова дисципліна, гарантом яких виступає Генеральний прокурор України, поєднання єдиноначальності з колегіальністю.

Характер же взаємозв'язків органів прокуратури між собою, по вертикалі та всередині власної структури по горизонталі, дають підстави

для віднесення прокурорської системи за структурною побудовою до лінійно-функціонального типу. Це означає, що в структурах цього типу ланки нижчого рівня перебувають у безпосередньому (лінійному) підпорядкуванні керівника вищого рівня. Водночас кожен працівник прокуратури підлеглий і підзвітний лише одному керівникові та, відповідно, пов'язаний із вищими за рівнем органами прокуратури лише через нього. Лінійний керівник згідно з принципом єдиноначальництва несе відповідальність за весь обсяг діяльності ввірених йому органів, підрозділів і працівників [1, с. 6–8]. Лінійна структура досить ефективна, оскільки ґрунтується на чітких і простих взаємозв'язках підлеглості. За таким принципом у прокуратурі будуються взаємовідносини, розподіляються повноваження, компетенція та функції.

Важливим організаційно-структурним рішенням стало утворення спеціалізованих прокуратур для забезпечення законності в специфічних сферах правових відносин, що мають особливу важливість для функціонування суспільства й держави, а також вимагають нестандартних заходів забезпечення організаційно-структурного характеру (САП).

В Законі України «Про прокуратуру» в переліку засад діяльності прокуратури зазначено, що діяльність прокуратури ґрунтується принципі територіальності. Зміст цього положення означає, що побудова системи органів прокуратури відображає адміністративно-територіальний устрій України. Така побудова зумовлена реалізацією покладених на прокуратуру завдань і функцій на всій території України та доступності її для всього населення.

Варто відмітити ту обставину, що попри принцип територіальності, спрямований на оптимізацію системи органів прокуратури, об'єднання кількох прокуратур міськрайонного рівня в одну місцеву прокуратуру, яка поширює юрисдикцію в середньому на 5–7 адміністративно-територіальних одиниць рівня міста та/або району, негативно впливає на їх доступність для громадян. Унаслідок цього, з огляду на проблеми транспортної інфраструктури, територіальна віддаленість місцевої прокуратури для мешканців населених пунктів, які вона охоплює, іноді становить 70–100 км. Крім того, це ставить під загрозу належне виконання покладених на прокуратуру функцій, передусім у сфері кримінального провадження, яке передбачає тісну й повсякденну взаємодію прокурорів зі слідчими та слідчими суддями, здійснення координаційної діяльності тощо. За таких умов практично неможливо буде забезпечити оперативний розгляд і погодження прокурорами процесуальних клопотань слідчих, участь прокурорів у процесуальних діях та судових засіданнях, надання вказівок і доручень органам досудового розслідування та контроль за їх виконанням. У цьому вбачається деяка загроза порушення засади територіальності діяльності прокуратури [2, с. 26]. Відтак, доцільно переглянути територіальну підвідомчість окремих місцевих прокуратур.

Всі трансформаційні процеси не можуть бути реалізовані без чіткої

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

мети й розуміння правового статусу органів прокуратури. Правове регулювання як самої структурної побудови, так і функціонування зазначених органів потребує значних змін та удосконалення, приведення їх до стандартів та вимог європейської спільноти. Президент, Уряд, Парламент, представники органів прокуратури, які є активними учасниками, тією чи іншою мірою, реорганізаційних та реформаційних процесів, повинні розробити таку концепцію інституційної, функціональної та адміністративної реформи, яка значно оптимізує роботу та структуру органів прокуратури, а також забезпечить підвищення рівня кваліфікації прокурорів та рівномірне навантаження на кожного окремого прокурора, та створить сприятливі умови для взаємодії населення з органами прокуратури.

Отже, оптимізацію системи органів прокуратури необхідно здійснювати шляхом: критичного перегляду структури та штатів органів прокуратури; дотримання тієї позиції, що процес реформування має відображати вимоги сформованих світовою практикою засад функціонування органів прокуратури та правосуддя; чіткого визначення функціональних обов'язків і повноважень усіх структурних підрозділів органів прокуратури; усунення дублювання та паралелізму в роботі окремих структурних підрозділів органів прокуратури; наукового забезпечення діяльності органів прокуратури; визначення оптимальної та обґрунтованої штатної чисельності співробітників органів прокуратури та рівня їх матеріально-фінансового забезпечення; поступового запровадження диференційованих нормативів штатної чисельності та навантаження залежно від характеру покладених завдань на співробітників органів прокуратури; запровадження механізму забезпечення реалізації норм соціального захисту співробітників органів прокуратури; вироблення та закріплення гарантій професійної діяльності органів прокуратури; підвищення рівня довіри до органів прокуратури, зниження рівня корупції в її структурних підрозділах.

Водночас не має порушуватися єдність системи прокуратури України, яка забезпечується: єдиними засадами організації та діяльності прокуратури; єдиним статусом прокурорів; єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів; фінансуванням прокуратури виключно з Державного бюджету України; вирішенням питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування [3].

Оптимізація системи органів прокуратури та більш чітка регламентація їх діяльності сприятиме подальшому розвитку правосуддя в державі. Удосконалення ж організаційної структури полягає в перегляді штатних розкладів і укрупнення окремих прокуратур, що, на нашу думку, сприятиме поліпшенню діяльності досліджуваних. Проте, оптимізація – це

не просто бездумне та механічне скорочення особового складу та структурних елементів системи. Це, насамперед, перерозподіл обсягу повноважень між конкретними, чітко визначеними структурними елементами, а також між різними рівнями таких структур. До того ж, очевидним є той факт, що в епоху електронних технологій частина функцій, які сьогодні виконують співробітники органів прокуратури, повинна перейти у сферу електронних повноважень. Оптимізація органів прокуратури має, зокрема, виражатися через усунення термінологічних неточностей, колізій, прогалин і невизначеностей. А властивості прокуратури не повинні дублювати властивості інших правозастосовних органів.

Список використаних джерел:

1. Організація роботи та управління в органах прокуратури: навчальний посібник у запитаннях і відповідях / За загальною редакцією Якимчука М. К. та Європіної І. В. Київ: Національна академія прокуратури України. 2009. 207 с.

2. Лапкін А. В. Закон України «Про прокуратуру». Науково-практичний коментар. Х.: Право, 2015. 680 с.

3. Закон України «Про прокуратуру»: закон від 14.10.2014 №1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №2-3. Ст. 12.

Чаплинський Костянтин Олександрович,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри криміналістики,

судової медицини та психіатрії

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Чередник Катерина Олегівна,

кандидат юридичних наук,

начальник відділу державної експертизи

Головного управління Держгеокадастру у

Дніпропетровській області

SOME ASPECTS OF OVERCOMING OF COUNTERACTION TO INVESTIGATION OF FRAUDS COMMITTED ON THE REAL ESTATE MARKET BY CRIMINAL GROUPS

The formation of the real estate market in Ukraine is characterized by uneven development of its segments, the imperfection of the legislative framework, and low solvency of citizens. At the same time, large volumes of cash that are rotated on it attract a large number of diverse fraudsters and criminals. In no way does it want to improve the safety of its citizens when carrying out transactions of real estate objects and the state. In addition, a large